

KÜLDETÉS

2017. február

▪ A Kárpátaljai Református Egyház lapja

▪ XXV. évf. 2. szám

„Aki az Úr Istent féli és tiszteli szívében, azt Ő nagy híven vezérli igaz ösvényeiben.
Nagy békeességben annak minden jó adatik, és ő maradékinak gazdag örökség hagyatik.” (MRE 25/6)

A tartalomból

A Reformáció Gyermekai Program

A KRE a Reformáció Gyermekai Program meghirdetésével szeretné maradandóvá tenni a reformáció jubileumi évfordulóját. Ennek ismeretése és népszerűsítése céljából 12 szervezettel kötöttek megállapodást január 24-én Jánosiban.

(Részletek a 4. oldalon)

A reformáció évének megnyitója

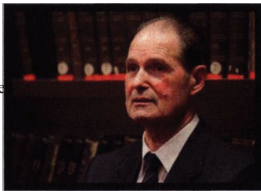
A reformáció 500. emlékévének ünnepélyes megnyitójára került sor január 31-én Debrecenben. A reformáció történetének egyik kiemelkedő helyszínét képező városban egész napos ünnepi program-sorozattal készültek ez alkalomból.

(Részletek a 7. oldalon)

Elhunyt Cseri Kálmán

Életének hetvennyolcadik évében február 13-án tegért Teremtőjéhez Cseri Kálmán református lelképásztor, a Magyar Érdemrend Tisztikeresztje kitüntetettje és a Károli Gáspár Református Hittudományi Egyetem tiszteletbeli doktora.

(Részletek a 9. oldalon)

A házasság hete Kárpátalján

Február 12-19. között különböző programokkal készültek a szervezők a házaspárok számára. A *Veled kietjesedve* jelige alatt Kárpátalján egyházak és civil szervezetek fogtak össze, hogy felhívják a figyelmet a házasság értékére.

(Részletek a 10. oldalon)

Otthoni beteggondozók képzése

A KKDJÁ szociális gondozói és egészségügyi ápolói 2016 szeptemberétől látogatják és gondozzák saját otthonaikban a betegeket Beregszászban. Ezen önkéntesek számára biztosított most továbbképzést az alapítvány.

(Részletek a 11. oldalon)

Közgyűlés a KRISZ-ben

A KRISZ február 11-én tartotta évi közgyűlését a Beregszászi Református Gyülekezet új közösségi termében. Mintegy ötvenen gyűltek össze lelkészek és KRISZ-tagok, hogy értékeljék az elmúlt évet és a jövőbe nézzenek.

(Részletek a 11. oldalon)

Február - a házasság hónapja

A jó keresztyén házasság Isten dicsőségét szolgálja. Élő biznyságtétel. A házasság fontos stratégiai pont Isten és a sátn harcában. A sátn ezért támadja olyan hevesen. Isten terve szerint épülő házassággal az Ő országát építjük. A házasság ezért nem másodlagos úgy a misszió és a hivatás mögött, és nem magánügy csupán.

„Aki feleségét szereti, önmagát szereti. Mert soha senki a maga testét nem gyűlöli, hanem táplálja és ápolja azt, mint Krisztus is az anyaszentegyházat; mert az ő testének tagjai vagyunk, az ő húsából és csontjaiból. Ezért az ember elhagyja atyját és anyját, és feleségéhez ragaszkodik; és ketten egy testté lesznek. Nagy titok ez, én pedig Krisztusra és az anyaszentegyházra nézve mondom. Azért ki-ki közületek úgy szeresse feleségét, mint önnön magát; az asszony pedig félje az ő férjét!” (Ef 5, 29-33)

Szanyi György ■

Valódi és élő

Keresztyénként házas ember vagyok. Rengetegen azt gondolják, hogy egy keresztyén házasságnak valami különlegesnek, rosszabb esetben tökéletesnek kell lennie. S ha netalán azzal szembesülök magam is, hogy nem egy könnyed műfaj a házasság, és vannak gondok, problémák és bűnök, amelyek megrontják az elképzelt idillt, erről ne nagyon beszéljék, mert egy keresztyén házasságnak példaértékűnek és nagyszerűnek kell lennie. Le ne romboljuk az elképzélést, a mítoszt! Inkább csendben hazudunk.

valódinak. A maga hiányosságaival és kudarcával együtt igazán élőnek látom. Valamire állandóan reagál, megpróbál ráhangolódni. S nem is láthatom másként, mert benne élek. Nem is képzelem el másmilyennek, hanem olyanak látom, amilyen. Néha boldog, néha nem. Van, hogy túlsúlyban van benne a szenvedély, néha meg pislog a szerelem, majdhogynem kialszik. Van mosolygás és van heves veszekedés tényérsorrenéssel. Csendes elvonulások, féktelen pillanatokkal. De van meg nem értés is, együtt járás, de csak egymás mellett, nem együtt! Vannak kimondhatatlanul felemelő, gyönyörű pillanatok, amiért úgy érzed, érdemes volt megházasodni. Van úgy is, hogy pont ellenkezőjét kérdezed: „Mi a fenének kellett megházasodnom?” Van, hogy elgondolkodsz, mire mennél nélküle. S az is megessik, hogy megkérdezed, vajon mással meddig jutottál volna? Valódi

és élő. Ha őszinték vagyunk, akkor ez a valóság! Lehet, hogy nem pont ilyennek kellene lennie, vagy nem ezt mondják a nagy tanítók, de ilyen. S hazudik, aki mást állít. Én így látom csodálatosnak, izgalmasnak és nagyszerűnek. Így látom annak, amilyennek Isten szeretné látni még a bűn árnyékában is.

Nem találkoztam olyan emberrel, aki azt mondta volna, hogy azért házasodik meg, hogy boldogtalan legyen. Pedig minden erről szól ma, hogyha megházasodsz, aláírod a halálos ítéletet. Mindenki azzal a szándékkal köt házasságot, hogy boldog akar lenni. Mint ahogy mindenben, ebben is a paradicsomi boldogságot keressük. Elvárásaink vannak: tegyenek már boldoggá, szeressenek már! Próbáljuk pótolni a másikkal a hiányzó felünket. A legtöbb esetben nagyon rosszul megy.

Folytatás a 2. oldalon

A nagybereg-i református templom

A református templomok zöme Kárpátalján jelentős múlttal bír, hisz sokuk még a reformáció előtt épült, s csak a protestantizmus terjedésével került jelenlegi tulajdonosukhoz úgy, hogy a falu lakossága a földesurát követve tért át a katolikus hitről a megreformáltra. Így történt Nagyberegen is. Alábbi írás a nagybereg-i református templom történetileg igazolható *sors-alakulásáról* szól.

A nagybereg-i templom épülete napjainkban

A templom a falu közepén áll, egy kisebb emelkedőn, s mint majd' minden helyen, ez a település legrégebbi épülete. Magáról az épületről az első említés 1335-ből, vagyis Károly Róbert király idejéből való. 1405-ben átépítették, amit a szentély csúcsíves kőbordáinak találkozásánál lévő zárókőbe vésett felirat tanúsít. *Anno Domini MCCCCV* (1405). Az épület tengelye kelet-nyugati fekvésű, szentélye sokszögű és egyhajós.

Hogy Nagybereg lakossága mikor szakított a római katolikus hittel, arról nem szólnak a források, amit azonban biztosan tudunk, hogy az 1552. december 1-jén Beregszászban tartott zsinaton Kálmáncsehi Sánta Márton munkácsi és Radán Balázs beregszászi papok után a beregi *Tolnai Balázs* volt a leghangosabb szóvivő. Vagyis 1550 körül jöhetett létre a helvét-kálvini irányvonal szerinti protestáns egyházközösség Nagyberegen. Ennek valószínűségét támasztja alá az is, hogy 1554-ben Petróvics Péter gróf, munkácsi várkapitány volt a község birtokosa, akiről tudjuk, akkor *már kálvini hiten volt, s a cuius regio, eius religio* (akié a föld, azé a vallás = a földet birtokló vallásá határozza meg az alattvalókat) elve alapján a település lakosainak is át kellett térnie az új hitre. Ekkor a falu közepén álló római katolikus templomot és a hozzá tartozó birtokokat is elfoglalták a protestánsok, s kiűzték a kisbereg-i pálosokat Beregről. Hogy milyen templomépületet foglaltak el, arról nem került elő írás.

Am azt már feljegyezték, hogy Rákóczi György fejedelem sikertelen lengyelországi hadjáratát megtorlandó, 1657-ben a lengyel csapatok betörték a vidékre, s Beregen is nagy pusztítást végeztek, aminek következtében a templom is leégett. Utóbbiról, illetve a templom 1670-ben történt helyreállításáról az egyik karzati bevérsébsől szereshettünk tudomást: *„Hic Chorus post irruptionem polonorum 1657. patratum, pro junioribus auditorum est iterum restauratus, Anno dni 1670. pridie iduum Decembris, iudice primario Stefano Kovács, ecclesiae magistro G. Csholczy.”* (Ez a templom a lengyelek 1657-ben elkövetett betörése után, a fiatalabb hallgatóságának volt ismét felújítva, az Úr 1670. évének december 13. napján, tekintetes Kovács István bírósága, Csholczy G.(ergely) lelkipásztorsága idején. Ugyanekkor a nyugati homlokzat,

ajtaja elé fatornyot építettek. A fatornyba két kisebb harang került, amelyek közül az egyiket 1657-ben öntötte a nagykerületű eperjesi mester, Georg Wierdnek. A másikat viszont, amely *„...2 mázsa és 12 font volt, Cserepi Tódor Rettegen lakó Harangöntő Mester a 'maga materiájából felít 15, felít pedig 16 garasokért fontját az 1781 esztendőben'* öntötte a szekerén magával hozott saját anyagából. A vándor harangöntő munkájáért 15 és fél garast kért (ami 0,77 akkori forintnak felelt meg).

1743-ban a templomhajó deszkamennyezetét újra cserélték, s fából készült négy szögű festett kazettából állították össze. A költséges mennyezetsere ösztönzőjének a mezővárosi bíróját tartják, mert az egyik kazettára ezt vésték: *„Az örökévaló királynak s az úr Jézus Xtus tisztességére, a beregi ecclesiának örömére, régi romladozásából új mennyezettel a maga költségén megékesítette, N. Csobi András uram, akkorifőbírája Bereg Városának szelermes élteparjával Petes Erzsébet asszonnyal. Anno Dai 1743. Ezen mennyezetet készítették Debrecenben lakozó N. Adonyi Asztalos János czéhmaster és N. Pap Asztalos János kezek által 1743.”* A kazettás mennyezet készítésének idején Gőnczy P. István volt a lelkésze Beregnek. Pálját ritkító volt e kazettás deszkamennyezet, mivel a négy-szögű táblákon tarka, kirívó színekkel a természetből és a Bibliából vett különféle tárgyak és jelenetek, mint virágok, lombok, létező és képzelt szörnyek, mesés állatok, madarak,

hétfejú, lángoló szájú sárkányok, Josué és Káleb az óriási szőlőfűrtel, Dávid viaskodása Góliáttal, s még jó pár hasonló kép jelent meg. Még a sokat látott Lehoczy Tivadar is páratlannak tartotta *„azt az óriási libát, amely hosszú nyakú csőrével a gojvájára festett férfinak bajuszos, elkeseredett arcán lévő orrát hatalmasan megcsípte.”* E kazettán körbe ez a latin mondat volt olvasható: *„Nosce te ipsum: capes tibi Nasum”* (Ismerd meg önmagad: megkapod ítéloképességed).

A templom diadalívének északi oldalán álló szőlészek fölé a koronát 1764-ben, B. Ónodi József lelkészsége idejében készítették.

Az 1670-ben épített karzat alapanyaga idővel elavult, ezért 1802-ben felújították és kibővítették, amit az ugyancsak ide bevészt szövegéből tudhatunk meg: *„Ezen kar megbővítve építetett 1802. esztendőben Valkóczy András főbírósa alatt T. T. Hatházy István úr prédikátorságában, az ifjúság költségén.”* A most is álló kőtornyot 1817 és 1824 között húzták az egykori fából készült helyébe Böhm Mátyas mérnök tervei alapján, majd erre a toronyra közzadkozásból 1835-ben egy negyedórát jelző toronyóra is került. A falu lélekszámanak gyors növekedése, s így a hívek szaporodása miatt 1869-ben úgy döntött a település vezetése, hogy bővíteni kell a templom épületét. Am a tárgyalások az egyházhatánaccsal igencsak elhúzódtak, mivel azzal mindenki egyet értett, hogy az imaház bármelyik végét bontanák is meg, az a műemlék jellegű épület értékét nagymértékben csökkentené, és aránytalanná tenné. Végül arra a döntésre jutottak, hogy a déli oldalon lévő bejáratnál, a szőlészekkel szemben építenek hozzá a templomhoz. Az így létrejött *előcsarnok* majdnem akkora méretű lett, mint maga a templom hajója. Így a templom tágas belteret nyert, amelynek befogadóképességét a hajóban található, s körbefutó fakarzatok is növelték, s mely végül 800-1000 fő befogadására lett alkalmas. 1878-ban a templom tetőzetét vörös pléh-

vel fedték be, amelyhez a mezőváros 1027 forint kegyadománnyal járult hozzá.

Az új kőtoronyba még a két kisebb harang került fel, ám amikor 1892-ben Vigváry Mihály személyében új lelkésze lett a településnek, az újra felvetette a veszélyessé vált harangok cseréjét az egyházhatánács és a közösség előtt. Végül a lelkész lépett kapcsolatba Seltenhofer III. Frigyes harangöntő mesterrel, aki 1892. augusztus 9-én meg is érkezett Nagyberegre, hogy felmérje a terepet. Eredetileg az egyházhatánács két 1100 kg-os harang öntésével akarta megbízni a soproni céget, ám a harangöntő mester a torony állapotát megnevezvén, mérlegelésének eredményeképpen nem javasolta két ilyen súlyos harang rendelését. A tárgyalások eredményeképpen, s a régi harangok anyagértékének az újak árába történő beszámítással, Seltenhofer mester egy nyolc és egy négy mázsa harang öntését vállalta el. A harangokat a soproni cég 1892. október 9-én adta fehérukrútként postára, s amelyek pár nap múlva meg is érkeztek a beregszászi vasútállomásra, onnan szekérral vitték Nagyberegre. A kisebb harangra ez a felirat került: *készítetett a Nagy-Bereg-i Evangéliom szerint reformált egyház részére és Nagy-Bereg város önkéntes adományából 1892. évben.* Ugyancsak Vigváry lelkész kezdeményezésére állíttatott az egyházközösség 1908-ban a templom szentélyének nyugati részére egy neoreneszánsz orgonát.

Az első világháború nem kegyelmezett a település harangjainak sem, mivel a korabeli hadvezetés utasítására a nagyobbikat hadicélokra leszerelték. S bár a beszolgáltatási parancs mindkét harangra vonatkozott, nem tudni hogyan, a kisebbik mégis a helyén maradt. Az anyaországtól történt elszakadás utáni 1920–21-ben maga a templom és tornya is nagyszabású külső-belső felújításon esett át, s ekkor a torony új bádorgorítást kapott, amelyre azonban újra felkerültek a régi jeltvények (gömb, kakas, csillag) megújult aranyozással, de a villámhárítóval kiegészítve. A padozatok felét ki kellett cserélni, földjét keramik lapokkal fedték be, a déli bejárat pedig új ajtót kapott. Ekkor már tervek vették, hogy a háborúba *odavesztett* nagyharang helyébe újat kell készíttetni. Az akkori lelkész, Bary Gyula 1922 augusztusában levélben kereste fel az akkor már másik országhoz tartozó soproni Seltenhofen harangöntő céget és végül igenlő választ kapott a harangrendelésre. A cég, mint korábban is, a megrendelés felvétele előtt kiküldte képviselőjét terepszemlére Kiss József személyében, akivel az egyházhatánács egy darab „F” hangű harang öntéséről egyezett meg. A 840 kilogrammos harangot 1923. május 21-én, pünkösd másnapján szentel-

ték föl, s rajta ez a felirat olvasható: *„Az 1917. május 5-én hadi célokra leszerelt harang helyett készíttette a Nagyberegi református egyház közössége az 1923. évben 3944. sz. öntötték Seltenhofen Frigyes fia harangöntő gyárában Sopronban.”*

1936-ban a száz évvel korábbi toronyórát egy modernebb típusra cserélték, amelyet 10 ezer cseh koronáért vásárolt az egyházhatánács. Ez a toronyóra ma nem jár, pedig állítólag minden fogaskereke ép.

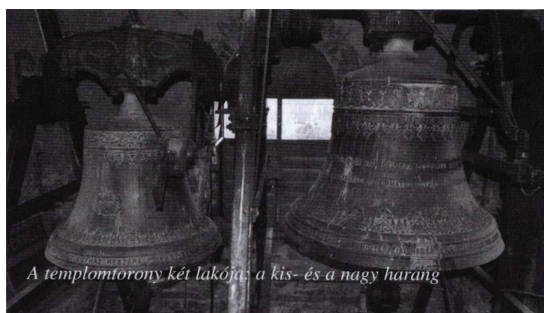

A templomról fennmaradt egyik legrégebbi rajz

Az 1743-ban készült díszes fakazettás mennyezet már rég nincs meg. Mivel Lehoczy Tivadar még látta és megcsodálta a színpompás festésű, állat- és embermotívumokat is tartalmazó kazettákat, ezért azokat csak 1880 után szedhették le. A második világháború utáni nemzedék már a *„kérvirágos”* kazettamennyezetet emlékszik, tehát 1880 és 1945 között kellett, hogy leszedjék az eredetieket. Az eddigi napvilágra került adatok szerint a jelzett időszakban csak egyszer végeztek széleskörű felújítást a templombelsőben: 1920-21-ben. Ami a helyére került, az ugyan deszkára festett kazetta alakú volt, de összesen két sablonszerű, kör alakú, virágot stilizáló motívum váltakozása lett, amelyet az 1970-es években víz alapú festékek újítottak fel.

A templomépületen legutóbb Bocskor Viktor lelkészsége idején végeztek nagyszabású felújításokat: 2002 őszén az addigi kézi harangozást automatizálták, majd 2003 tavaszán a padlózat teljes rekonstrukcióját végezték el, amely az egész épületen belül beton aljzatot és új keramik burkolatot kapott, illetve a karzat faszerkezetét is jelentős mértékben kipótolták, ugyanis a faanyag állaga életveszélyessé tette annak használatát. A berendezés fa elemeit újracsiszolták és -festették, minden nyílászárót korszerűre cseréltek. Ekkor távolították el a fent említett két mintát ismétlő fakazettákat a mennyezetről. Most műanyag lambériából készült négyzetek töltik ki a valamikor színpompás kazetták helyét.

Szamborovszkyné dr. Nagy Iboyla, Narancsik Imre Kutatói Műhely

A templomtorony két lakója: a kis- és a nagy harang